

TALEPAPIR TIL FORETRÆDE FOR FORSVARSUDVALGET TORSDAG 2. JUNI 13.00 – 13.30

INDLEDNING

Vi kommer fra Forbyd Atomvåben - ICAN i Danmark.

Vi består af organisationer, der er partnere i ICAN.

ICAN er den internationale kampagne til afskaffelse af kernevåben – i dag en koalition af over 600 ikke-statslige organisationer i mere end hundrede lande, der virker for at fremme tilslutning til FN's traktat om forbud mod atomvåben.

ICAN fik Nobels Fredspris i 2017 for sit arbejde.

Vores formål er at oplyse om atomvåbens farlighed og arbejde for dansk tilslutning til FN's Forbudstraktat, som blev vedtaget med 2/3 flertal på FN's generalforsamling i 2017. Traktaten blev en del af folkeretten i januar sidste år.

Vi er her i dag for at argumentere for, at Danmark deltager som observatør på Statspartsmødet i Wien den 21.-23. juni, hvor de 60 lande, der indtil nu har ratificeret traktaten for første gang mødes for at drøfte, hvordan den skal implementeres i praksis.

Vi ved, at regeringen og et stort flertal i Folketinget ikke ønsker at tiltræde traktaten, men i stedet arbejde for nedrustning via ikke-spredningstraktaten, NPT.

Alligevel håber vi, at forsvarsudvalgets medlemmer vil søge at overtale regeringen til at deltage – i øvrigt i lighed med vores nabolande, Sverige og NATO-landene Norge og Tyskland – (Finland overvejer at deltage).

Vi vil desuden opfordre til, at medlemmer af udvalget selv deltager som observatører.

HUMANITÆRE ARGUMENTER

Selv om mange synes, at det ukrainske folk fører en retfærdig national kamp mod en aggressiv stormagt, så er der samtidig en øget bevidsthed om at en øget konfrontation mellem et USA-ledet NATO og Rusland, kan føre til stormagtskrig og i sidste ende en atomkrig.

Pjecen *Atomvåbens katastrofale humanitære konsekvenser* fra ICAN og Danske Læger mod Kernevåben fortæller, at der *ikke* vil være et beredskab og et sundhedssystem til at tage sig af de omfattende skader ved en atomkrig, hvorfor *vores fælles opgave* er at forebygge, at atomvåben bliver anvendt.

Forud for statspartsmødet den 20. juni afholder den østrigske regering en konference om netop de humanitære følger af anvendelsen af atomvåben.

Konferencen bliver tilrettelagt for repræsentanter for stater, parlamentarikere, internationale organisationer, videnskaberne og civilsamfundet for at diskutere og udforske både kendt og ny forskning om de humanitære konsekvenser og risici ved atomvåben.

Vi håber, at medlemmerne af udvalget vil finde konferencen relevant.

Det efterfølgende statspartsmøde fokuserer *også* på de humanitære konsekvenser – idet traktatens unikke artikel 6 omhandler støtte *både* til ofre for bomberne i Hiroshima og Nagasaki og til ofrene for de mange atomare prøvesprængninger og i øvrigt til genoprettelse af miljøet, hvor bomber har været brugt og testet.

Forbudstraktaten er den første internationale traktat om atomvåben, der omhandler kvinders rolle og den uforholdsmæssige indvirkning på kvinder – det er uden fortilfælde i internationale våbentraktater.

Brug eller afprøvning af atomvåben er ikke kønsneutral, da det skader kvinder og piger uforholdsmæssigt mere end mænd og drenge.

Kvinder fra Hiroshima og Nagasaki havde næsten dobbelt så stor risiko for at udvikle og dø af hurtigt voksende kræft, på grund af eksponering af ioniserende stråling.

Forskning fra Tjernobylulykken viser, at piger i betydeligt højere grad end drenge udvikler skjoldbruskkirtelkræft fra nukleart nedfald. Gravide kvinder i de ramte områder i Norge frarådes stadig at spise rensdyrkød.

Ida Harsløf:

”Jeg har set børn på børnehjem i Ukraine efter Chernobylulykken. Et syn jeg godt kunne undvære.

Kvinder som er udsat for nuklear stråling eller radioaktivt nedfald er i langt større risiko for at føde børn som er dødfødte eller har fysiske misdannelser, nogle så svære at man næppe kan se at det er børn. De beskadigede fostre medfører også øget mødredødelighed.

Jeg har mødt og talt med mødre som har været udsat for radioaktiv stråling både i USA, de såkaldte ”downwinders”, med forstyrrelser i lymfesystemet, og fra Tahiti, hvor man undlod at fortælle dem at deres misdannede børn skyldtes prøvesprængningerne, så de troede, det var deres skyld.

Alle disse kvinder frygter, at deres døtre skal gå med samme angst som de selv for at føde misdannede børn.”

DANMARKS ROLLE

Vi håber på, at den alvorlige situation - med øget fare for at atomvåben bringes i anvendelse - vil overbevise om, at der er brug for et totalt forbud mod atomvåben.

Forbudstraktaten forbyder udvikling, test, afprøvning, produktion, lagring, overførsel, brug eller trussel om brug af atomvåben. Især på grund af det totale forbud også mod *trusler* om brug af atomvåben - udfylder den et tidligere stort hul i Folkeretten.

Traktaten er i øvrigt blevet til som flertallets reaktion på, at Ikke-spredningstraktaten har været frosset fast i årtier, fordi atommagterne ikke levede op til deres forpligtelser om fortsat gensidig afrustning, men tværtimod moderniserede og oprustede deres arsenaler.

Traktaten skal ses som et *supplement* til Ikke-spredningstraktaten for at sætte yderligere fart i afrustningsdelen. Den er *ikke* tænkt som en erstatning.

Der har været en anden misforståelse i den politiske debat om Danmarks forhold til FN's forbudstraktat: nemlig, at tilslutning til denne er uforenelig med medlemskab af NATO.

På et samråd i 2021 erklærede udenrigsminister Jeppe Kofod, at han *ikke* var bekendt med nogen *juridiske* forhindringer for dette – og at det var et *politisk* spørgsmål om, hvorvidt tilslutning kan ske, uden at NATO's atomare afskrækkelse bringes i fare.

Vi hilser en sikkerhedspolitisk debat om afskrækkelse velkommen og mener, den bør tages med udgangspunkt i de katastrofale humanitære konsekvenser af atomkrig.

For os er det åbenlyst at stormagternes atomarsenaler ikke forhindrer krige. Atommagternes afskrækkelse har siden 1945 været brugt som *trusler* og *afpresning* for at opnå politiske og militære mål og har gjort lokale eller regionale konflikter og krige, hvor atommagterne har været involveret, farlige for alverdens befolkninger.

Mange sikkerhedspolitiske eksperter og politikere taler abstrakt om atomar afskrækkelse, som om atomvåben ikke vil blive brugt. Vi mener imidlertid, at *så længe de eksisterer*, vil de blive brugt på et tidspunkt – enten som følge af en bevidst beslutning, ved et uheld eller en misforståelse.

AFSLUTNING

Ruslands trussel om at bruge atomvåben har fået mange til at indse, at en verden med atomvåben er fundamentalt usikker - og at kun et globalt forbud mod atomvåben kan forhindre *fremtidig* brug af dem – og *fremtidige* trusler om brug af dem.

Under en folketingsdebat i januar sidste år blev det tydeligt, at alle Folketingets partier – lige som os - ønsker en atomvåbenfri verden, og vi er overbevist om, at alle jeres partier også er enige om, at I og vi må gøre alt, hvad der er muligt for at undgå en atomkrig.

Hvis Folketinget og regeringen er enig i, at atomkrige ikke kan vindes og derfor heller ikke bør føres, så skal der handles resolut over for trusler og brug af atomvåben.

Vi er overbevist om, at FN's traktat om totalt forbud mod atomvåben er af altafgørende betydning.

Derfor håber vi, at forsvarsudvalgets medlemmer vil søge at overtale regeringen til at deltage som observatør på statspartsmødet i Wien, og vi håber, at I selv vil deltage.

Tak for ordet.

Hasse Schneidermann, Fredsministerium

Ida Harsløf, Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed

Palle Bendsen, Miljøbevægelsen NOAH

Forbyd Atomvåben – ICAN i Danmark er et folkeligt samarbejde, der har til formål at oplyse om atomvåbens farlighed og arbejde for dansk tilslutning til FN's traktat om forbud mod atomvåben. www.atomvaabenforbud.nu

ICAN - Den internationale kampagne til afskaffelse af kernevåben er en koalition af over 600 ikke-statslige organisationer i mere end hundrede lande, der virker for at fremme tilslutning til FN's traktat om forbud mod atomvåben. Denne epokegørende traktat blev vedtaget i FN's Generalforsamling den 7. juli 2017 og trådte i kraft den 22. januar 2021. www.icanw.org